

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak petek; ako
: : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K.

List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Peronospora ali palež.

Vsled pretežno vlažnega vremena, zlasti meglenih noči in silne rose, se razvija peronospora ali palež po vinogradih prav opasno in sicer ne samo pri nas, temveč tudi po vseh sosednih južnih deželah naše države.

Prav hudo je napadla peronospora ali palež zlasti grozdje, ki postaja črno, se suši in osiplje.

Ta bolezen se razvija najhujše tam, kjer se je premalo ali prepozno škropilo.

Dosti, da večina vinogradov na Dolenjskem, ki so še-le enkrat, ali k večjemu dvakrat poškrpljeni.

V državnem trtnem nasadu v Novem mestu smo škropili doslej trikrat in sicer prvič dne 28. majnika, drugič dne 17. junija in tretjič dne 14. julija. Četrto škropljenje sledi ta teden.

Vkljub temu, da leži zemljišče zelo nizko, v bližini Krke in je vsak dan v megli, se je peronospora razmeroma malo razvila.

Napadene so sicer mladike, zlasti vršički in zalistniki nekaterih občutljivejših vrst kakor: španjola, kraljevine itd., starejši listi pa grozdje je večinoma zdravo, le tu in tam se dobi nekaj črnih jagod.

Ko bi bilo škropljenje bolj pravilno razdeljeno, bi bile trte pred peronosporo popolnoma obvarovane. Žalibog pa je bilo vsled pomanjkanja delavcev nemogoče, drugo in tretje škropljenje pravočasno izvršiti.

Prvo škropljenje se je vršilo v pravem času, to je koncem majnika. Drugo škropljenje bi se moralo vršiti štirinajst dni za prvim, izvršilo se pa je še-le po treh tednih, tedaj za en teden, tretje škropljenje pa za 14 dni prepozno.

Zanimivo je opazovati tudi razna škropilna sredstva. Škropilo se je deloma z galico kot po navadi, deloma s perocidom, deloma pa z galico in galunom (vsacega polovico).

Razločka ni opaziti nobenega, tako, da lahko rečemo, da so novopriporočena sredstva enakovredna galici.

Je tedaj precej vse eno, s katerim teh treh sredstev škropimo, treba je le, da pravočasno in pravilno škropimo, to je: prvič, ko požene trta dobro ped dolge mladike, drugič 14 dni pozneje, najbolje tik pred ali v začetku cvetenja, tretjič tri tedne pozneje, tedaj takoj po cvetenju in četrtrič tri do štiri tedne za tretjim škropljenjem.

Štirikratno škropljenje je in ostane v letih z vlažnim vremenom in meglami kakor letos, neobhodno potrebno in le v suhih letih izhajamo lahko s trikratnim škropljenjem.

Z enkratnim ali le dvakratnim škropljenjem pa nikakor ni mogoče vinogradov od peronospore ubraniti. To bi morali vinogradniki vendar že enkrat uvideti.

Boljšje je tudi škropiti večkrat in vzeti manj galice kakor škropiti bolj poredkoma pa z močnejšo galico.

Pri vsakem, zlasti pri prvih treh škropljenjih je treba tudi grozdje temeljito poškrpiti in sicer tako, da od grozdičkov kar kaplje. Galica se mora namreč zacediti do pecljičkov, ker je znano, da se

vrije glivica skozi pecljičke v jagode. Zato ne pomaga izgovor, da se galica jagod ne prime. Tega tudi treba ni, če je le galica na pecljičkih in teh se prime rada. Zlasti važno je škropljenje grozdičkov (zaroda) zgodaj pred cvetjem.

Komur je na razpolago, ta naj grozdje dva- do trikrat vmes v lepem vremenu pošvepla z galičnim žveplom. Galično ali bakreno žveplo je žveplena moka, v kateri se nahaja 3% do 5% zmlete galice, učinkuje proti plesnobi (oidiju) in paležu (peronospori) grozdja ob enem. Kot prah se temeljito zaleze med posamezne jagode in pecljičke in jih s tem proti obema boleznima zavaruje.

Pri nas je pa veliko vinogradnikov, ki vkljub neprestanemu pouku bodisi v predavanjih ali v časopisih ne dajo na škropljenje grozdja nič, na žveplanje pa še manj. Da, so tudi ljudje, ki mislijo, da škropljenje in žveplanje grozdju naravnost škoduje. Takim ljudem seveda ni pomagati, ti morajo tudi škodo, ki jim nastane, le svoji trmoglavosti pripisati. Tudi glede tega, kako in v katerem času se bolezen pojavi, so mnogi še premalo poučeni.

Od časa, ko se glivica (peronospora) na trti, naseli, do časa, ko se znak bolezni, to so bele lise (glivične ruše) na trti prikažejo, preteče gotova doba, ki jo imenujemo inkubacijska doba bolezni.

Ta doba, ki je v raznih letnih mesecih neenako dolga, je odvisna zlasti od toplote in traja po izkušnjah ogrskega veččaka dr. Istvánfi-ja:

V pričetku, do srede maja	15 do 18 dni
koncem maja	12 " 15 "
začetkom junija	11 " 13 "
sredi junija	9 " 11 "
koncem junija	6 " 7 "
julija in avgusta	5 " 6 "

Če so okolnosti ugodne, posebno če je soparno in gorko vreme, se ta doba za 4 do 5 dni skrajša, če pa so okolnosti neugodne, to je zlasti ob suhem in hladnem vremenu, se lahko za tedne podaljša.

Da lahko trosi (seme) peronospore izkalijo in se vrijejo v list ali grozd, je treba silne vlage, to je močnega dežja ali hude rose, zlasti pa megle. Enake vlage je tudi treba, da se razvije bela glivična ruša na napadenih delih trte. Treba je toraj v pričetku inkubacijske dobe in ob koncu nje izdatne vlage.

Pri nas se je pričela kazati peronospora najbolj okoli 7. do 8. julija. Nalezla se je je trta tedaj že teden prej, to je v času deževja, ki je vladalo zadnji teden meseca junija. Kdor je škropil tik pred tem deževjem, je zadel najbolje.

Do konca julija bi se moralo pred vsakim izbruhom bolezni trte poškrpiti.

Na podlagi teh izkušenj so na primer leta 1914 na Badenskem (Nemškem) po kmetijsko-kemijskih preskušalščih že določali čas škropljenja in so dosegli prav lepe uspehe. Prepričan sem, da bo tudi pri nas do tega prišlo, a pred vsem bodo morali vinogradniki tozadevne nasvete večšakov bolj upoštevati kot doslej. Konečno še eno vprašanje. Kaj nam je početi spričo dejstva, da je grozdje po peronospori napadeno.

Odgovor na to je: škropiti!

Vsak vinogradnik, komur je ležeče na tem, da se škode čim bolj mogoče obvaruje, poškrpi naj še enkrat in sicer

čim prej mogoče, ves svoj vinograd proti peronospori in pri tem naj posebno pazi, da poškrpi tudi grozdje. Te jagode, ki so sedaj že bolne (črne), se bodo posušile in odpadle, ostanejo pa potem še one, ki so še zdrave.

Pozneje škropiti ne bode treba, pač pa se priporoča skrajševati in sežigati napadene vršičke in zalistnike.

B. Skalicky.

Oklic.

Patriotična zbirka kovin.

Našemu prebivalstvu! — Pomagajte dobiti vojno! — Zbirajte in darujte mesingaste kuhinjske možnarje!

Sramotni načrt naših sovražnikov, nas ovirati pri nadaljevanju nam vsiljene vojne in njih porazenju s tem, da nam odrežejo dovoz kovin, se mora preprečiti. Darujte vse mesingaste kuhinjske možnarje zbirki kovin za vojno! Dajte jih učencem, ki pridejo k Vam nabirat! Kdor daruje zbirki vojnih kovin mesingast kuhinjski možnar, dobi zato železnega! Učenci bodo poprašali po vseh hišah po mesingastih kuhinjskih možnarjih. Potem bo vojaška uprava poslala na vse občine potrebno število železnih kuhinjskih možnarjev. Učenci bodo nato prišli po darovane mesingaste možnarje in bodo ob enem prinesli darovalcem nove železne. Kdor daruje mesingast kuhinjski možnar, pomaga premagati naše sovražnike.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

Ljubljana, dne 23. julija 1915.

Oklic.

Begunci iz Galicije smejo se sedaj vrniti v naslednje gališke politične okraje:

Biala, Oswiecim, Chrzenów, Zywiec, Novi Targ, Wadowice, Bochnia, Myslenice, Limanowa, Nowy Sacz, Brzesko, Dabrova, Mielec, Kolbuszowa, Pilzno, Ropczyce, Grybów, Strzyzów, Krosno, Stary Sambor in oni kraji okrajev Kraków, Wieliczka in Podgorce, ki ne spadajo v trdnjavsko ozemlje. Begunci, ki so imeli ob izbruhu vojske v enem teh okrajev svojo stalno bivališče, ki niso nesposobni za delo in ki so ob enem brez zaslužka ozir. brez vseh sredstev se pozivljajo, da se vrnejo v svojo domovino. Za vrnitev v te okraje veljajo naslednja načela:

1.) Vsak begunec, ki je imel v enem zgoraj omenjenih okrajev svoje stalno bivališče, dobi, ako glede njegove osebe iz zgoraj omenjenih ali iz državnopolicijskih razlogov ni zadržka, na svoj predlog od politične okrajne oblasti svojega sedanjega bivališča ozir. kjer je cesarska policijska oblast, od te, za potovanje v etapno ozemlje potrebno legitimacijo za vožnjo z vlakom, ki vozijo po vojno-voznem redu.

2.) Osebe, ki vživajo državno podporo za begunce, ali katere so popolnoma brez sredstev dobé prosto vožnjo za vrnitev po progah c. kr. in kr. ogrskih državnih železnic, kakor tudi oprostitev od pristojbin za odpravo svojega voznega blaga na podlagi posebnih priporočilnih potrdil, katere jim izda okrajna politična ozir. cesarska policijska oblast kraja, kjer stanujejo.

3.) Osebe, ki vživajo državno podporo za begunce, dobé po svoji vrnitvi

v kraj, kjer so v Galiciji stanovali pred svojim begom, še nadalje skozi štiri tedne pri tamošnjih okrajnih političnih ozir. cesarskih policijskih oblastvih državno podporo za begunce, proti temu, da dokažejo s posebnim pismenim potrdilom politične okrajne ozir. cesarske policijske oblasti svojega dosedanjega bivališča, da so vživali tako podporo.

Ugodnost proste vožnje, prostega prevažanja blaga in nadaljne državne podpore pa morejo biti begunci le tedaj deležni, ako vsi v skupni družinski zvezi živeči udje dotične družine, kolikor so za potovanje sposobni, kolikor jih je iz omenjenih okrajev in kolikor so bili naseljeni skupaj, ob enem in skupaj odpotujejo v svojo ožjo domovino. Dalje morajo begunci najpozneje v treh tednih po 3. avgustu 1915 zglasiti se pri okrajnih političnih ozir. cesarskih policijskih oblastih svojega bivališča v Galiciji, da so se vrnili. Končno morajo begunci tudi dokazati, da so si dali v teku zadnjih dvanajst mesecev staviti koze. Podrobnejše pojasnilo o prosti vožnji in oprostitvi pristojbin za vožnjo blago dobé begunci pri okrajnih političnih ozir. cesarskih policijskih oblastvih. Oni begunci, kateri so imeli pred izbruhom vojne svoje bivališče v enem zgoraj omenjenih okrajev in se ne vrnejo v zgoraj omenjenem roku zgubé pri poznejši vrnitvi ne samo ugodnost proste vožnje in prostega prevažanja blaga, ampak tudi pravico do državne podpore za begunce v svojem sedanjem bivališču. V tem slučaju se bode izplačevanje te podpore ustavilo najpozneje tri tedne po 3. avgustu 1915.

Drugi okraji v Galiciji in Bukovini, kamor se bodo smeli begunci brez posebnega dovoljenja dalje vrniti, naznanili se bodo posebej.

C. kr. minister za notranje zadeve

Heinold m. p.

Vojna poročila.

Obletnica vojske. Dunaj, 25. julija.

(Kor. ur.) Iz vojnega tiskovnega stana se poroča: Naše čete obhajajo, borec se uspešno na obeh bojiščih, obletnico onega odločilnega dne, ko je bil Srbiji podan avstrijski ultimatum. Cel svet sovražnikov je od tedaj vstal proti osrednjim državam in marsikaka ognjena preizkušnja je bila naložena našim armadam. Danes pa leži, dočim imajo sovražniki zaseden le ozek pas vzhodne Galicije in Alzacije, nemška roka trdno na celi Belgiji in na najbogatejših pokrajinah Francije, na severovzhodu pa stojé zavezne avstrijske in nemške armade globoko notri na Ruskem Poljskem, topove naperjene proti velikim branikom carske države. Na jugozapadu žrtvuje naš najnovejši sovražnik tisoče in tisoče človeških življenj, ne da bi mogel napraviti vrzel v zid naših borcev, ob Dardanelah stoji neomajno na straži naš tretji zaveznik. Zavezniške armade bodo vedele iti po dobrem potu, ki so si ga izbrale, do uspešnega konca.

Amerika govorila zadnjo besedo.

London, 25. julija. (K. u.) Reuter poroča iz Washingtona: Listi so enoglasno mnenja, da so Združene države v zadevi podmorskih čolnov govorile zadnjo besedo in da je izid te zadeve odvisen od Nemčije.

Sestavo note splošno hvalijo. Upajo, da bo narod podpiral predsednika, naj pride, kar hoče.

Ruski poraz na Kavkazu. Carigrad. (Kor. ur.) Po verjetnih zasebnih poročilih iz Erzeruma so vrgle turške čete 25. t. m. sovražnika pred desnimi krilom iz njegovih zadnjih postojank in ga pognale v beg. Rusi so izgubili veliko ljudi in so bežali v neredu. Turki so zasedli nato več zelo važnih strateških točk. Sodijo, da bodo morali izprazniti Rusi še važnejše točke.

Italijanska nota Srbiji, Črni gori in Grški. Sofija, 25. julija. Vsled dogodkov v Albaniji se je Italija že ponovno obrnila na posamezne balkanske države. Predvčerajšnjim so laški poslaniki v Nišu, Cetinju in Atenah izročili enako se glasečo noto, v kateri Italija ugovarja zasedenju ozemlja v Albaniji in Epiru. Italija nadalje podarja v noti, da njena vlada tudi v teh vprašanih postopa sporazumno z entento.

Za vojno napoved Italije Nemčiji. Monakovo, 26. julija. „M. N. N.“ poročajo: Poziva italijanskih listov, da se napove vojska Nemčiji, italijanska cenzura nič več ne črta. „Popolo d'Italia“ izjavlja v daljšem članku, da je ta vojska nezogibna. — „M. N. N.“ poročajo dalje, da bo laška vlada izročila Nemčiji noto, v kateri bo protestirala proti pojavu nemških podmorskih čolnov v italijanskih vodah.

Priprave za zimsko vojsko. Berlin, 25. julija. (Kor. ur.) Wolffov urad poroča: Vojna uprava obvešča, da je že zdaj bogato preskrbljeno s potrebno opravo v slučaju, da bi trajala vojska tudi pozimi.

Odločilna bitka. Kodanj, 23. julija. Uradni ruski vojaški list „Ruski Invalid“ zelo resno opisuje vojaški položaj Rusije in odločno kliče zaveznike na pomoč, ker, tako pravi list, „sedanja glavna bitka na ruski fronti bo tudi odločilna bitka za vso svetovno vojsko.“ Nemška strategija je jasno spoznala, da je Rusija najbolj resen sovražnik, katerega je treba pred vsem uničiti. Operacije na drugih frontah se bodo potem sameobsebi končale.

Velika ofenziva Rusov. Bukarešt. Prejšnji srbski minister Stojanović, ki je došel iz Petrograda, je izjavil nekemu uglednemu srbskemu častniku, da pripravlja Rusija, ki še nikakor ni popolnoma poražena, veliko ofenzivo, kakršne svet še ni videl. Rusija je postavila novo armado 6 milijonov vojakov, ki naj bi prepodila sovražnika iz Bukovine in iz Galicije. Streliva ima dovolj. V Petrogradu in v Moskvi so napravili šest novih tvornic za izdelovanje streliva, ki delajo ponoči in podzemno.

Odstavljeni ruski generali. Kodanj, 23. julija. V petrogradskih poročilih je vsled galiških porazov odstavljenih 14 ruskih generalov in štabnih častnikov. Postavili jih bodo pred višje vojno sodišče v Petrogradu.

Operacije Hindenburga. Stockholm. Vojaški dopisnik „Tagblatta“ poroča: Hindenburgove operacije na Kurskem nameravajo, da bi napadel mimo Vilne rusko glavno armado za hrbtom, ki bi bila tako popolnoma obkoljena. Operacije so Hindenburga vredne. Rusi so preveč obkoljeni, da bi se mogli izogniti takemu porazu.

Nevtralnost Rumunije. Kolín. „Köln. Ztg.“ poroča: „Corriere della Sera“ poroča: Osrednji velesili sta z Rumunijo tako končali svoja pogajanja, da je bukareška vlada izjavila na Dunaju in v Berlinu, da ostane Rumunija še naprej nevtralna.

Razmere v Srbiji. Iz Lugana se poroča 26. julija: „Secolov“ potovalni urednik Magrini, ki se ta čas mudi v Srbiji, poroča o tamkajšnjih razmerah. Predvsem opominja na strašne človeške žrtve, ki jih je zahteval pegasti legar. Samo v srbski armadi je umrlo 30.000 mož. Civilnega prebivalstva je epidemija pobrala ponekod do 30 odstotkov. Zdravnikov, ki jih je že itak primanjkovalo, je umrla cela tretjina. Srbija je bila blizu pogina. Tedaj je posegla vmes ententa in poslala na stotine zdravnikov.

Vseposod so se postavile bolnišnice Rdečega križa, katerim so se pridružili ameriški lazareti. Srbija je sedaj precej očiščena epidemij. Ententa je poslala tudi vojni material, topove, municijo, letala, avtomobile, čevlje, živila, tkanine in potrebno tehnično opombo. V Belgradu stoje razen artiljerije dve angleški, dve francoski in dve ruski bateriji. Srbski generalni štab pravi, da se je osamljenost Srbije vsled ruskih porazov še povečala.

Nemški vspehi. Berlin, 28. julija. Veliki glavni stan: Med Mitavo in Njemenom je bilo včeraj ujetih še približno 1000 razkropljenih Rusov. Vzhodno in jugovzhodno od Rožana napreduje naš napad. Vzeto je bilo Gorovo. Severno od Seroka od obeh straneh Nareva in južno od Nasielska so nadaljevali Rusi svoje protinapade, ki so se popolnoma izjalovili. Sovražnik je pustil tu in pri Rožanu 2500 ujetnikov in 7 strojnih pušk v naših rokah. Pred Varšavo je bil zahodno od Blonje po naših zaskokom vzeti kraj Pierunov. V pokrajini jugozahodno od gore Kalvarije se bijejo. Najvišje vojno vodstvo.

Splošna mirovna konferenca? Dunaj, 28. julija. Berlinski dopisnik lista „Zeit“ poroča, da so nevtralci pripravljene sklicati splošno mirovno konferenco, katere naj bi se udeležile tudi vojskujoče se države. Te so izjavile, da so pripravljene udeležiti se konference, izvzemši Francije, kjer se je Delcassé izjavil proti. Kljub temu bodo nevtralci pričeli s sklicanjem konference. Sklicala jo bo Švedska ali Nizozemska. Čas še ni določen.

Razvedrilo.

Kes. Oče Petan ga je rad pil. — Ko je šel nekoč zopet pijan iz gostilne, mrmra sam s seboj: „Kako sem vendar jaz neumen! Ko bi ne bil takšen pijanec, bi imel sedaj že lepo hišo, premoženje in veliko denarja. — Presneto, to bi ga lahko pil!“

Dokaz. Gost: „Vi, gostilničarka, golažu pa nekaj manjka!“ — Gostilničarka: „Ni mogoče; saj sem vendar vse noter vrgla, kar sem imela!“

Vzrok. Gospodar: „Vi ste oženjeni, črnovojnik? Kje pa imate poročni prstan?“ Črnovojnik: „Žena mi ga je vzela, češ, da bi ga ne zapravil.“

Dober tek. Dijakinja: „Tako zgodaj ste že v hosti, gospod profesor?“ — Profesor: „Kaj se čudite? Jaz nabiram kebre in tudi nekaj gob za kosilo!“ — Dijakinja: „Oh, gospod profesor, kakšen okus mora pač oboje skupaj imeti!“

Izkušnja. Kmet: „Jaz sem Vaše mazilo proti izpadanju las pridno uporabljal in sedaj sem postal popolnoma plešast!“ —

Brivec: „Kaj ne, oče, da je moja žavba zares pomagala? — Sedaj vam gotovo ne izpade nobeden las več z glave!“

Domače in tuje novice.

Častilec presv. Srca Jezusovega se naznanja, da je v kapiteljski cerkvi vsaki prvi petek v mesecu prva sv. maša v čast presv. Srca Jezusovega. Med sv. mašo se poje na koro prelepe pesmi božjemu Srcu v čast zbrane. Kogar tare ta ali ona nadloga, težava ali britkost naj se zapupno zateče k presv. Srcu in ga zlasti prve petke v mesecu goreče prosí pomoči in prepričan naj bo, da se vrne potolažen na svoj dom. Častilec pridi!

Umrli je v kandijski bolnici č. gosp. Alojzij Pipan, duhovnik goriške škofije, v starosti 58 let. Pokojnik je bil rojen v Škrbini pri Sežani. Služboval je na Goriškem kot kaplan in nazadnje kot župni vikar v Temnici na Krasu. Pred dvema leti je stopil vsled bolehnosti v pokoj in se nastanil v Št. Petru pri Gorici. 15. junija t. l. je prišel v kandijsko bolnišnico, odkoder ga je Večni 23. t. m. poklical v boljše življenje. Slovesni pogreb, katerega je vodil mil. g. prošt dr. Elbert, se je izvršil v ne-

deljo 25. t. m. na šmihelskem pokopališču. — Konvent Usm. bratov se uljudno zahvali preč. duhovščini iz kapitelja, Šmihela, čč. oo. frančiškonom in vsem, ki so v obilnem številu pokojnika spremili k večnemu počitku. R. I. P.!

Umirovljen je c. kr. okrajni gozdar Adolf Meliwa v Ljubljani. V prvi službi je bil tudi v Novem mestu.

Podražil se je zopet papir in se bo še nadalje podražil od 30 do 60 odstotkov in to vsled pomanjkanja surovin in delavcev. Toliko v pojasnilo onim, ki zahtevajo v prodajalnah papir in vse papirnaté izdelke po stari ceni.

Odbor „posredovalnice za goriške begunce v Rudolfovem“ podružnice ljubljanske posredovalnice se je razširil in obstoji iz sledečih gospodov: Predsednik mil. dr. Seb. Elbert, prošt v Rudolfovem, njegov namestnik Josip Kovač, sod. svet. v p. v Gorici, sedaj v Gotnivasi, I. tajnik in blagajnik dr. Avgust Travan, okr. sodn. v Gorici, sedaj v Rudolfovem, II. tajnik in blagajnik Karol Prijatelj, gimn. prof. v Gorici, sedaj v Rudolfovem. Odborniki: Fran Gorup, župan in dež. poslanec v Kanalu; Josip Zure, župan in dež. poslanec v Kandiji; Adolf Pauser, županov namestnik v Rudolfovem; Anton Turk, župan v Beršljinu; Vladimir Koršič, učitelj v Gorici, sedaj v Kandiji, namestnik Martin Nefat, višji oficijal v Gorici, sedaj v Kandiji. — Namen odbora je: Poizvedovati po možnostih za stanovanja, ki so na razpolago, v Rudolfovem in okolici, dalje za službe, ki so v obrti, na kmetih in pri zasebnih družinah na razpolago za begunce, kakor tudi posredovati pri nabavi različnih živil. —

Izgubila se je ročna torbica z več denarjem, v katerem sta bila tudi dva pisma, od Žabjevsi do Stopič. Pošten najditelj naj prinese ali v župnišče v Stopiče, ali pa v upravništvo „Dol. Novic“

Novomeški rojak odlikovan v drugo. Stotnik 87. pp. Anton Kos, sin nekdanjega stotnika meščanske garde, ki je že dobil voj. križec III. razr. z vojno dekoracijo, je bil opetovano odlikovan vsled izvanredne hrabrosti pri hudem naskoku ob Dnjestrju, z železno krono III. v. z vojno dekoracijo.

V francoskem ujetništvu so še sledeči, ki so odšli 29. julija iz Amerike: Jožef Ravbar, Jurkavas; Janez Gimpel, Jurkavas; Franc Jakše, Potok.

Iz ruskega ujetništva je pisal d. 30. jan. 1915 svoji ženi v Irčovas št. 3 Janez Luzar. Biva z nekaterimi drugimi rojaki v mestu Promzino, simbirska gubernija Halaterska Ujezda. — Oglasil se je Franc Kastrevc, pešec 17. pp.; pisal ni že 4 m. 3 tedne. Na karti ni razvidno, kje se nahaja; tudi nobenega naslova ni zapisal.

Vojno sporočilo. Na župni urad v Prečini je poslal vojni kurat pred kratkim vojno dopisnico, v kateri sporoča: „V zadnjih bojih je padel tudi Janez Ferbežar, rojen 1885., občina Prečina.“ — 22. junija pa je pisal Anton Šmalc iz Kala svoji materi, da je bil ranjen isti dan pri sv. Martinu. Zadel ga je kos granate; pravi, da rana na glavi ni velika. Sporoča pa tudi, da je prav tista granata odtrgala glavo njegovemu prijatelju Antonu Zadniku iz Muhabera. Bil je na mestu mrtev. Pokojni je bil član izobraž. društva. Počivaj v miru, blagi mladenič, na slovenski zemlji!

Fischer Alojzij, topničar, piše svojemu prijatelju v Novem mestu 18. julija med drugim: Vsi imamo upanje, da z Rusi kmalu končamo, potem pa na zveste polentarje, da tudi oni pokusijo jabolka iz naših težkih havbic. Dobro nam gre. Zadnjič so me Rusi ujeli, pa sem jim ušel. Podrobnejše o tem, ko se vidimo. Pri tem sem zgubil svojega že četrtega konja pa 500 K. Pa vse to je malenkost, samo da je moja koža cela pa sovražna topn. divizija razbita. Izdali so se namreč, ko so me peljali okoli nje kot ujetnika. Dobro sem si zapomnil, kje stoji. Drugi dan pa smo

jo obsuli s krogli, da sta bila dva kanona (sovražna) kar na kosce razbita. Zdrav sem kakor riba. Stanujem pri ruskem popu. Oženjen je, sedem otrok ima. Prav po rusko je pobožen. Šrapneli povzročajo strašne požare. Pozdrav vsem znancem!

V bolnici Usmiljenih bratov v Kandiji se nahajajo začasno sledeči bolani vojaki: Prosen Franc, Dob-Litija; Čergol Andrej, Beka-Koper; Vivoda Ivan, Mlun-Koper; Pernuš Josip, Lesce-Radovljica; Kure Josip, Svbnik-Černomej; Pachialat Anton, Draguč-Kuper; Rade Ivan, Skerbine-Pazin; Gorenc Ivan, Črešnice-Rudolfovo; Robas Ivan, Žabjvas-Rudolfovo; Cimerman Franc, Dobe-Kostanjevica; Zajec Ivan, Logatec; Sterzinar Karol Semič-Černomej; Komac Andrej, Bovec-Tolmin; Peterlin Franc, Koseze-Ilirska Bistrica; Koradin Alojzij Rihenberg-Gorica; Jerič Franc, Sv. Ivan pri Trstu; Kompan Anton, Topolšica-Slovenji Gradec; Klinar Josip, Noše-Radovljica; Šraj Anton, Straskavas-Rudolfovo; Skala Lovrenc, Mladika-Černomej, Mrvar Anton, Gotna vas-Rudolfovo; Matevžič Karol, Košana-Gorica; Medved Franc, Bostanj-Krško; Sever Matevž, Pustal-Kranj; Kurent Ivan, Glinek-Krško; Hrast Andrej, Livek-Tolmin; Planko Andrej, Dobje-Brežice; Ložar Josip, Vrtovin-Gorica; Jazbec Josip, Št. Vid-Brežice; Seljak Matevž, Jarčja dolina-Logatec; Ušlaker Alojzij, Trstenik-Kranj; Novak Anton, Jama-Kranj; Pahor Matija, Št. Janž-Krško; Blatnik Franc, Klopce-Rudolfovo; Primožič Karl, Pevna-Gorica; Jug Vincenc, Vrhole-Gonobice; Blaznik Anton, Vinica-Krško; Arčon Josip, Vrbojna-Gorica; Rožnik Anton, Dolina-Koper; Rade Franc, Krbune-Pazin; Pozler Franc, Bled-Radovljica.

Vojaške vesti. Pižmaht Mihael iz Trebnjega, infanterist, je padel 14. oktobra 1914. — Gačnik I., sin Janeza Gačnika, Boričevo št. 3, je padel v Galiciji. — Eršte Franc 27. domobr. pp., obč. Trebnje, ranjen, v bolnici v Kassa. — Filipič Jožef, obč. Žužemberk, 27. dom. pp., padel v Galiciji, dne 20. oktobra 1914. — Anton Rifelj, doma iz Lešnice št. 1, obč. Št. Peter, pešec 55. pp., ranjen 5. julija 1915 v levo roko, se zdravi sedaj v Lepniku na Moravskem. — Mihelič J. s Potovrha je vsled ran, zadobljenih na severnem bojišču, umrl v bolnici.

Obsojen je bil radi hudodelstva po § 127 k. z. France Kranjc iz Vel. Brusnic dne 8. julija 1915 na 15 mesecev težke ječe.

Novo skušnje za srednješolce. Dunaj, 23. julija. (Kor. urad.) Ker so posamezne gimnazije in realke morale predčasno zaključiti šolsko leto, ne da bi bilo mogoče pouk redno končati, in ker so radi pogostih vpoklicev profesorjev nastale posebne težkoče, zato je naučni minister dovolil, da se sme učence, ki so v takih okoliščinah v enem ali več obveznih predmetih dobili neugodno klasifikacijo, v začetku prihodnjega šolskega leta pripustiti novim skušnjam iz teh predmetov, če ostali uspehi učenca to opravičujejo. Kdor napravi skušnjo, dobi novo letno spričevalo, ki ga usposablja za višji razred.

Vsem Nacetom naročnikom, zlasti g. Hladniku, skladatelju lepih pesmic, želimo vse najboljše od srca k jutrajšnjemu dnevnu!

Izkaz darov

došlih rezervni bolnišnici Rdečega križa v Novem mestu:

G. Goriany Ruprčvrh čaja 1 škatljo; g. konti Margheri v Otočcu 108 jajec, pletenko ribezlja; g. grof Margheri v Starem gradu kos slanine in nekaj poljskih pridelkov; g. Rudež v Gracarjevem turnu vreča sadja; g. Faleschini v Straži po eno vrečo krompirja in fižola; slavna hranilnica in posojilnica na Trebelnem 40 K; č. g. župnik Rožnik v Doberniču nabral pri faranih po eno vrečo fižola, krompirja, ajde, pšenice, sadja, kos slanine, vrečico moke; g. sodni svetnik v pok. Karol Grebenc tu 29 knjig, 40 raznih zvezkov, gosp. prim.

dr. Strašek 500 cigaret, g. viš. okr. živino-zdravnik Otmar Skale 50 K; inf. Žmitok 5 K; cenjene dame rdečega križa so izdelale in podarile 125 spodnjih hlač in več drugega perila.

Vsem darovalcem najlepša hvala s prošnjo, da ostanejo še nadalje zavodu naklonjeni.

Raznotero.

Vojaška cenzura (pregledovanje pism). Da se zamore vojaška cenzura točno izvrševati, pisma, dopisnice, razglednice itd., hitro odposlati in zaplenitvi se ogibati, se opozarja sledeče opazovati: 1. Čim več, tem bolj dopisnic se posluževati in kratko, izrazljivo in stvarno pisati in zlasti vse opustiti, kar bi utegnulo monarhiji in z njej zvezni državi škodovati, n. pr. kraj, kjer vojaki stoje, število, gibanje in predstavljane istih. — 2. Znanega jezika in znane pisave se posluževati, ker bi se sicer pisma, dopisnice in razglednice zapleniti morale. — 3. Znamke (marke) dobro prilepiti in samo eno, ne več uporabiti. — 4. Vloženi tenki papir odstraniti, ker bi se isti itak moral iztrgati. — 5. Pisma odprta oddajati, ker se zaprta, kot nedopuščenca, vrnejo, in na hrbtni strani ime oddajatelja napisati. — 6. Zalepke ne uporabiti, ker se iste težko odprejo. — 7. Razglednice, na katerih so za bojevanje važni kraji, železnice in mosti razvidni, ne uporabljati, ker bi iste zaplenitvi zapadle.

Vojna in ženska ničemurnost. (Po „Slovenca“.) Zagrebške „Novine“ poročajo, da se je na Reki razvila uprav škandalozna potratnost v ženskih oblekah. „Vojno imamo, revščina trka na naša vrata, to vsi vemo,“ pišejo „Novine“. „Toda ženski svet se ne briga za vse to. Ženske se oblačijo toli potratno, kakor še nikoli poprej. Zanje ni vojne; one hočejo bahariti, pa naj velja kar hoče. Enake tožbe se dvigajo proti nedostojni potratnosti po vseh večjih mestih, a menda ostaja vse le pri jalovih tožbah. Tudi na Reki se je že pisalo proti temu, a zopet utihnilo. Medtem pa goji ženstvo dalje svoj luksuz v oblačenju, kakršnega še nismo videli. Kdor vidi eleganco dam, more težko razumeti, kako da se ljubi hčeram, sestram, zaročnicam in ženam naših vojakov, ki so dan na dan v smrtni nevarnosti, tako lišpati se... Težka beda trka na naša vrata, toda lahkomišelnost ne pozna mej in ničemurnost žensk triumfira celo nad grobovi.“ Tako pišejo „Novine“ — Zagrebške „Male novine“ pa poročajo po šibeniški „Hrvatski misli“, da se je razvil v Šibeniku nov čuden šport: nove obleke gospa in gospodičen obrizgavajo z različnimi tekočinami, črnim, vinom i. dr., a to delajo — „neke ženske“, ki jih zdaj lovi policija. Te „neke ženske“ so pač — uboge pare, ki se jezé nad ničemurnostjo tovarišic, ki imajo preveč denarja. — Tudi v Ljubljani je videti danes toliko bahaštva v ženskih oblekah, kakor že davno ne. Že otroci letajo v svili in samih dragih čipkah. Seveda, ali je vse to že plačano, tega se ne vidi. Gotovo je, da kaže velik del ženstva boljših krogov neverjetno malo resnobe v sedanji težki dobi. Na eni strani skrajna lahkomišelnost in zapravljivost, — na drugi skrb, beda in žalost: zares zanimive čase živimo!

Prerokovanje iz Osjeka. Neki mož v Osjeku je — kakor poročajo hrvaški listi — prerokoval, da bo Przemysl osvojen 22. marca, a Lvov 22. junija. Ta njegova prerokovanja so se izpolnila. Sedaj pa ta mož pravi, da bo Varšava padla 27. julija, a 4. avgusta da bo Rusija prosila za mir.

Pet milijonov mrtvih. Haag, 25. julija. Na podlagi približnih, pa verjetnih računov znašajo skupne izgube vseh vojskujočih se držav pet milijonov mrtvih in sedem milijonov ranjenih.

Na zabavnem izletu utonilo 1200 oseb. Chicago, 23. julija. Reuter poroča: Na reki Chicago se je potopil izletni parnik „Eastland“. Na ladji je bilo vsaj 2500 oseb.

Parnik se je potopil v petih minutah. Utonilo je do 1200 potnikov. Dosedaj so potegnili iz vode 500 trupel.

Boj zoper muhe je na Angleškem zelo razširjen in organiziran. Angleži se po pravici boje, da bi muhe razširjale kužne bolezni ker je vzlasti na bojiščih na kontinentu veliko tega mrčesa. V londonskem zoologičnem vrtu so priredili razstavo, kjer se kažejo najrazličnejše muholovke, sploh vse orožje v „vojski“ zoper muhe. Profesor Lefroy izjavlja, da ta razstava ni le v poduk občinstvu, marveč tudi služi v vednostno izobrazbo zdravstvenih oblastij, in se je vže večje število vojaških zdravnikov obrnilo na vodstvo razstave, da se jim objavijo sredstva za uničevanje tega sitnega in nesnažnega mrčesa, ki je sedaj, ko je čas mušje razploditve, neobhodno potrebno. Ena sama muha ima v sebi 50 ali tudi več živih ličink, in so te živali radi tega posebno škodljive. Posnemajmo tudi mi Angleže v zatiranju tega nam prav tako nevarnega sovražnika, ker tudi pri nas lahko neizmerno razširjajo kužne bolezni raznih vrst; sicer pa je že sam mušji pik dostikrat vsled otrovanja postal smrtonosen!

Rokopis v koš! Tako zagodrnja čestokrat urednik in vrže z nevoljo rokopis v koš, katerega je morda dopisnik napisal v potu svojega obraza, a uredništvo pa spisa ni spoznalo vrednega, da bi se sploh natiskal. Seveda pričakuje nestrpnost pisec potem svoj umotvor v prihodnjih listih, toda zaman! Pa da bi rokopis vsaj nazaj dobil, si misli, toda na licu lista stoji: rokopisi se ne vračajo, in udati se mora. — Vse drugače ravna v tem oziru urednik na Kitajskem, kakor beremo v „Vorwärts“. Tam se vrne vsak nesprejet rokopis piscu nazaj in sicer z največjo vljudnostjo in s priloženim pismom, s katerim se poskuša urednik z vso pisateljsko zmožnostjo pred dopisnikom opravičiti. Opravičba se glasi nekako tako-le:

„Visokočastiti brat solca in lune! Tvoj suženj leži na kolenih pred Teboj! Jaz poljubljam tla, na katerih stojiš, in Te prosim dovoljenja, da smem govoriti in še nadalje živeti! Tvoj rokopis, o Visokočastiti, je meni izkazal dobroto, da sem ga smel pregledati in premišljevati, in sem ga čital z največjim občudovanjem! Jaz prisegam pri grobovih svojih dedov, da še nisem nikoli čital kaj bolj vzvišenega! S strahom in trepetom Ti pošiljam rokopis nazaj! In če bi se kedaj predrznil, to Tvojo dragocenost natisniti in objaviti, bi mi predsednik takoj ukazal, vedno le Tvoje delo tiskati kot vzgleden vzor! Moja literarična izkušnja mi daje pogum, v globoki ponižnosti pripoznati, da so literarični biseri te-le vrste velike predragoceni, kakor da bi jih človek tako potratljivo metal našim bralcem. Zaradi tega si dovoljujem, Ti rokopis z veliko hvaležnostjo vračati. Prosim Te, odpusti mi! Padem pred Tvoje noge in ostanem suženj Tvojega sužnja!“ — Seveda takšnih urednikov niti v Evropi nimamo.

Kmetje, kmetice, plačujte dolgove! Kakor redkokedaj, dobi sedaj kmet precej dobro plačano svojo živino in poljske pridelke. Opozarjamo naše ljudi, naj ne zadržujejo bankovcev doma, temveč naj kolikor mogoče odplačajo svoje dolgove. To dobo precejšnjih dohodkov naj vporabi vsak gospodar, da se iznebi svojih dolgov in izčisti zemljiščne knjige raznih bremen. Kmetijstvo se mora pripravljati za bodočnost; znano je, da mora kmet pretrpeti vse nezdge, če le kmetija ni preveč zadolžena. Zlasti pa se obračamo na kmetice, katerih možje so v vojski, da poplačujejo kolikor mogoče dolgove, če dobijo sedaj večje svote za živino ali za poljske pridelke. Koliko veselja bote napravile možu, če se srečno vrne domov, in mu bote pokazale, da ste tako dobro gospodarile, in poplačale dolgove! — Po („Slov. Gosp.“)

Berač zapustil 170 milijonov. — V Madridu je umrl pred šestimi meseci neki

berač Ramagosa, ki je beračil s svojo ženo najraji pred cerkvami. Jedla sta pa ostanke, ki jih je naprosjačila njegova žena. Po smrti Ramagosa so pa našli oporoko 170 milijonov peset vrednega premoženja v denarju, v vrednostnih papirjih in v nepremičninah. Užitek hiš je zapustil svoji ženi do njene smrti in vse drugo, tudi hiše po smrti žene, pa škofom v Madridu, Barceloni in Buenos Airesu.

Dražbeni oklic.

E 401/14
36

Dne 17. avgusta 1915 predp. ob 9. uri bo pri c. kr. okrožnem sodišču v izbi št. 31 na podstavi že odobrenih pogojev dražba sledečih nepremičnin:

Zemljiška knjiga Hrušica, vl. št. 17; hiša št. 8 v Hrušici, svinjak, gospodarsko poslopje, vodnjak, 2 vrta, 6 njiv in 1 pašnik. Cen. vredn. 3.754 K. Najmanjši pon. 1.877 K. Vl. št. 25; njiva. Cen. vredn. 286 K. Najm. pon. 143 K. Vl. št. 26; 2 pašnika, 2 njivi. Cen. vredn. 500 K. Najm. pon. 250 K. Vl. št. 377; 2 travnika. Cen. vredn. 816 K. Najm. pon. 408 K. Zem. knjiga Gaberje, vl. št. 378; njiva. Cen. vredn. 220 K. Najm. ponudek 110 K. Zem. knjiga Potovrh, vl. št. 428; gozd. Cencilna vredn. 370 K. Najm. pon. 185 K.

Pod najmanjšim ponudkom se ne prodaje.

C. kr. okrajno sodišče v Rudolfovem, odd. IV., dne 28. junija 1915.

V najem se odda s 15. septembrom

: dobra gostilna :

na najlepšem prostoru, v večjem mestu na Dolenjskem. — Pismena vprašanja s znamko na upravnistvo Dol. Novic.

Najnovejše vesti.

Dunaj, 27. julija. Uradno se poroča: Pod varstvom močnega streljanja artiljerije, ki se je pričelo včeraj zjutraj, so Italijani z ojačeno silo zopet napadli Doberdobsko planoto. Naval se je izjalovil v večjimi izgubami, kakor kdaj prej. Po ljutih pobljnih bojih so ostale naše čete tudi ta deveti dan bitke v popolni posesti svojih starih bojnih postojank ob robu planote. Na ostalih delih primorske bojne črte, potem v koroškem in v tirolskem obmejnem ozemlju se ni zgodilo nič bistvenega.

Dunaj, 27. julija. Uradno se razglasa: Potem, ko je bil vzet z naskokom po naših četah Sokal, se je pričel boj za nek vrh, vzhodno od mesta, ki je za nadvlado prehodov čez Bug osobito važen. Naši hrabri polki so včeraj osvojili z naskokom to postojanko; ob tej priliki smo ujeli 20 častnikov in 3000 mož in zaplenili 5 strojnih pušk. Boji severno od Grubieszowa uspešno napredujejo. Sicer je položaj na severovzhodu neizpremenjen.

Dunaj, 28. julija. Uradno poročilo: Včeraj so opešali tudi proti Doberdobski planoti naperjeni napadi Italijanov. Mestoma so pač vzdržavali ljut artiljerijski ogenj; sicer so se pa odločili le še za osamljene slabe sunke, ki so bili brez truda odbiti. V bojih velikega sloga je torej nastal odmor. Kakor prva, tako se je tudi neprimerno silovitejša druga bitka na Goriškem končala s popolnim neuspehom napadajočega sovražnika, ki je zdaj v primeroma 30 km širokem prostoru med Sabotinsko goro in obrežjem nastopil s sedmimi zbori z najmanj 17 pehotnimi in divizijami mobilne milice in ki je pozikal prodreti za vsako ceno ne glede na žrtve ljudi in materijala. Skupne izgube Italijanov se morejo ceniti s 100.000 možmi. Povestnica bo šele znala ceniti dejanja naših zmagovitih čet in njih voditeljev v tej obrambni bitki. Neomajene in neomajljive stoje še vedno tam, kjer so pred dvema mesecema pričakovale sovražnika. To ne velja le za postojanke na Goriškem, za katere se je v dveh bitkah vroče vojskovalo, marveč za našo celo za obrambo na jugu monarhije izbrano bojno črto.

Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, fml.

Dunaj, 28. julija. Uradno se poroča: Naše lahke križarke in torpedne enote so 27. julija zjutraj uspešno napadle železniško progo iz Jakina v Pesaro in so obstreljevale postajne naprave, kolodvorska skladišča, čuvajnice in železniške mostove na tem obrežju z dobrim uspehom. Več lokomotiv in železniških voz je porušenih. Kolodvorsko skladišče v Fanu je bilo zažgano in je povzročil ta požar močno eksplozijo. Istočasno so naša podmorska letala uspešno metala bombe na kolodvor, artiljerijsko vojašnico in na druga vojaška poslopja v Jakinu; kolodvor za sestavo

vlakov je bil močno poškodovan in uničenega je bilo veliko vozečega materijala. V nekem tanku nafte je nastal požar, ki se vidi 30 morskih milj daleč. Vse enote so se vrnile brez izgube. Sovražnih pomorskih sil ni bilo videti.

Mornariško poveljstvo.

Dopisi.

Iz Novega mesta. — Prvi pogreb na novomeškem novem pokopališču. — 28. julij 1915 je bil za Novo mesto naravnost spominski dan, kajti izročili smo ta dan ob 3. uri popoldne kot prvega materi zemlji na novem pokopališču pešca 46. pešpolka Vetro Martona, rojenega leta 1885 v Földeak na Ogrskem, kateri je v tukajšnji rezervni bolnišnici podlegel na južnem bojišču zadobljenim ranam. Kljub nenavadni uri pogreba je bila udeležba jako mnogobrojna in za za domovino padlega junaka častna. Poleg tu bivajočega vojaštva s častniškim zborom, na čelu mu štacijski poveljnik g. nadporočnik Hastreiter, udeležila se je pogreba tudi unif. mestna in meščanska garda z godbo in svojimi častniki ter obilo civilnega prebivalstva vseh stanov, mej katerimi smo opazili mej drugimi g. župana in poslanca Zurca, gimnazijskega ravnatelja g. Brežnika, več drugih dostojanstvenikov in obilo uradništva. Pogreb je vodil preč. g. vojni kurat. Nosilci krste z novomeškega starega pokopališča na voz in zopet v voza k grobu so bili naši vrli prostovoljni strelci. Ob grobu oddal je oddelek meščanske garde običajno častno salvo. Po končanem opraviilu zasadijo je vojaštvo na grob junaka priprost lesen križ z imenom, rojstnim letom in krajem pokojnega. Časten spomin mu je zagotovljen, kajti zgodovinpisci našega mesta se bodo v svojih spisih spominjali še v poznih letih na našem pokopališču prvopokopanega borilca za našo ljubo domovino in presvitlega cesarja.

Iz Kandije. — Pogreb rajncega našega Janeza Kušljana vršil se je v petek, 23. julija ob najlepšem vremenu. Zbralo se je pred njegovo hišo veliko občinstva, kar spričuje, da je bil pokojnik ne-le priljubljen samo med ožjimi prijatelji, marveč je užival splošno spoštovanje in vsestranski ugled pri vseh slojih prebivalstva v mestu in okolici. Sprevod na šmihelsko pokopališče je bil za ta čas naravnost impozanten. Pred krsto je korakala četa meščanske garde, z godbo na čelu, ki je svirala svojemu zvestemu članu-naredniku v srce segajoče žalostinke v slovo; potem je korakala četa, broječa kakih 40 mož vojakov-rekonvalescentov, ki so došli z bojišča ter se zdravijo v bolnišnici Usmiljenih bratov v Kandiji. V lepem, dolgem sprevodu smo videli zastopstva raznih korporacij in veliko odličnega občinstva iz Novega mesta in okolice.

Ko so položili rajncega Kušljana v grob in smo se s solznim očesom poslavljali od našega nepozabnega prijatelja, zagromela je kot zadnji pozdrav hlabremu bojevniku iz l. 1866. salva, ki jo je oddala uniform. meščanska garda novomeška. — Naj počiva v miru blagi mož, dokler se zopet ne snidemo nad zvezdami!

Iz Ribnice. — V petek, 23. julija ob 5. uri popoldne je nastal v Ribnici ogenj na Veliki Mlaki zraven občinske ubožnice. Ker je veter vlekel čez trg, je bila kmalu vsa Velika in Mala Mlaka v ognju. Vnela se je graščinska pristava z velikim kolozcem, kjer je bilo kach 2000 starih centov sena, in kozolec, poln žita. V nekaj minutah se je ogenj prijel že župnijskega in gospodarskega poslopja, ki so ga pa hitro zadržali. Ravnotako se je posrečilo zadušiti ogenj Ulčarjevega hleva pred cerkvijo na glavnem trgu, sicer bi bil cel trg v ognju. Na Mali Mlaki se je posrečilo le nekaj hiš rešiti, ki pa so že tudi začenjale goreti. V največji nevarnosti je bila graščina in tudi krasna župnijska cerkev. Onkraj vode Bistrice je danes le sama groblja.

Škoda je velikanska, ker zgorelo je ljudem vse: domovi, gospodarska poslopja, živež, obleka, krma in tudi veliko oprave.

Pogorela je tudi elektrarna, dasi so stroji večinoma rešeni. Graščaku Rudežu so zgorili vsi gospodarski stroji. Živina se je še pravočasno rešila. Tudi človeških žrtev ni. Pogorelo je 21 gospodarjem 52 poslopij. Gorelo je še celo soboto, ker so le počasi tleli kupi spravljenega sena. V noči na nedeljo pa je prišel dež, ki je odstranil nadaljno nevarnost.

Na pomoč so prihitele požarne brambe iz vseh krajev, ki so delale z nadčloveško požrtvovalnostjo. Zaslužijo zares vso javno in posebno pohvalo in tisočero zahvalo, ker rešile so ves ostali trg. V pol uri je bila na mestu malodane vsa župnija: možje, žene in dekleta, ki so neumorno delali celo noč; a največ pohvale vredna so vrla dekleta, ki so gonila brizgalne in delala, ko so že možje opešali. Na pogorišču sta bila ves čas tudi preč. g. dekan A. Skubic in župan g. Fr. Česaček. Tudi g. okr. glavar se je takoj pripeljal iz Kočevja in je ostal dolgo v nesrečni Ribnici. Vsi, vsi so storili svojo dolžnost! — Bog naj povrne vsem!

Škoda je ogromna. Kolikor se je do danes precenila, znaša okroglih 400.000 K. Zavarovalnina pa znaša okoli 150.000 K. Ker so bili prvi poljski pridelki vsi pod streho, kakor tudi vse seno, je v teh dragih časih pomoč nujno potrebna. Pogorelci pa nimajo ne živeža, ne obleke. Skrbi jih pa tudi, kje naj dobé delavce, da jim zopet zgradé hiše in gospodarska poslopja. Zares prehud udarec za Ribničane! Obsirna pomoč je zares potrebna. Kdor ima količkaj odveč in ima dobro srce in radodarne roke, naj se usmili ubogih pogorelcev, četudi z najmanjšim darom, bodisi v denarju ali v naturalijah. Pomagajmo nesrečnim ljudem po svoji moči. Darovi naj se blagovolé poslati dekanijskemu uradu ali pa županstvu v Ribnici, ki bosta darove vestno razdelila med uboge pogorelce.

Zažgali so žalibog zopet otroci. Saj ne koristijo nobena svarila oblastev v raznih listih ljudem nič, ko se vedno ponavljajo požari vsled nepazljivosti starišev nad otroci. Je že tudi resnica, da so očetje v vojski, matere na polju, in da so otroci potem prepuščeni samim sebi. Toda ena ali dve starejši osebi bi se v vsakem kraju lahko dobile z malimi stroški, da bi se jima poverilo nadzorstvo pri otrocih v slučajih, da so vsi ljudje na polju ali sploh od doma. Seveda bi bila zavetišča za otroke tudi na deželi velikanske vrednosti.

S severnega bojišča

piše p. J. Ž., dne 5. julija. — Pri nas gre dobro. Medved se godrnja umika in večkrat poskuša grizti, da ni več tako opasno. Vsi iz srca želimo, da bi se ta krvavi ples prej ko mogoče končal. To naganja naše, da s tako silo pritiskajo na sovražnika. Čudno se zdi, da so Rusi naenkrat na celi fronti dobili tak respekt pred našim orožjem.

Odkar smo prišli v deželo, ki se bo imenovala "Ruski grob", smo imeli vedno dovolj opravila. Kako je vse razdejano, se ne da popisati. Pred kratkim smo bili v mestu, kjer je bil prej nastanjen ruski gubernator. Silno zanimivo mesto. Značaj ima čisto poljski, ne kakor druga mesta, povečini židovski. Nastanili smo se pol ure stran na prijaznem hribčku. Pod veliko hruško sem si spet postavil šotor. Dobrim Poljakom je hudo, ko vidijo, da spimo na golih tleh. Kar po vrsti so nas hodili vabit, naj gremo k njim v hiše „pomeškat“ (stanovat). Prikazalo pa se je kar naenkrat toliko strigalic, da sem mislil, da mi bodo odnesle halupo z menoj vred. Zato sem se slednjič odzval vabilu gostoljubnih Poljakov, ki so mi obetali vso mogočo udobnost, da ne bo muh, ne golazni, ne ropota, ne vročine.

Čim dalje časa hodim po svetu, tem lepši se mi zdé domači kraji, dasi niso tako rodovitni kakor tu nekateri. Tu je

vas podobna vasi, kraj kraju, moreča enoličnost. Enako tudi s prebivalci, dolgočasni, čemur odgovarja njihovo petje. Izjemo delajo Poljaki, ki sem jih do L. le malo našel. V Galiciji imajo Rusini veliko večino. Rusini so v občevanju nekako bojazljivi in preprosti. Nasprotno so Poljaki po obnašanju gospodje. Kmet. kmeta nagovori s „pane“. So gostoljubni, darežljivi in storjene jim usluge ne pusté radi nepovrnjene. Gledajo prosto v oči. Že pri otrocih se opazi lepo prosto neustrašeno nastopanje. Je tudi nekaj na tej razliki, da Rusini nimajo popolne svobode, zlasti v šolah se jim kratijo pravice, pa tudi v drugem. Za večja podjetja so Rusini nesposobni, še pri najnavadnejši trgovini ne kažejo zadosti podjetnosti. Neokusno so počesani, kar jim da nekako top izraz. Lasje jim visé globoko čez čelo, pomazani z oljem. Prav kakor dež v pratki. Z brati Poljaki imajo skupno, da so dobrega, usmiljenega, mehkega srca, zlasti pa globoko verni. Videl sem Rusine zatopljene v molitev na razvalinah cerkve. Solze so jim kapale iz oči in pritajeno ihtenje mi je dokazovalo silno bol nad razrušeno, nad vse drago jim domovino.

Doneski k vremenoslovju v Beli Krajini.

Kako je v zadnjih 27. letih delala toča škoda po Beli Krajini, vzlasti v adleški župniji.

J. Šašelj.

(Konec.)

L. 1907. Druga polovica julija je bila za nekatere kraje in župnije v Beli Krajini prav nesrečna, ker so suša, strela in toča naredile prav veliko škode. 15. pop. pobila je toča po suhorskem župniji, kjer je uničila tretjino pridelkov, še več škode pa je napravila na Lokvici pri Metliki. Isto pop. zgodila se je velika nesreča na Krasincu pri Podzemlju. Matija Šimec, rodom iz Gribelj, in Peter Klepec iz Krasince, oba fanta, sta streljala proti toči. Po nesreči pa se je užgal v streljarnici smodnik, katerega je bilo, kakor so pravili, celo 25 kg, in je oba fanta prav hudo ožgal, tako, da je umrl prvi že drugi dan, drugi pa tretji dan, oba v strašnih mukah. V noči od 19. do 20. treščilo je med hudim viharjem in dežjem v neko hišo na Pravutini in v neko v Mošanjih na Hrvatskem preko Kolpe, ki sta pogoreli. 25. julija pa je obiskala pop. od 2. do 3. skoraj vso Belo Krajino silna nevihta z gromom, strelo in točo. Toča je pobila po nekaterih krajih črnomaljske župnije, Preloko in Priljšče na Hrvatskem. Nekaj malega je padala tudi v Tribučah naše župnije. O škodi v črnomaljski župniji je pisal „Slov.“ št. 171: Toča — združena z nevihto, gromom in bliskom — je grozovito razsajala. Sprva drobna kot lešniki se je kmalo podebelila na velikost orehov. V četrto ure je pomandrala vse, na kar je kmet stavil svoje upanje za letošnje leto. Uničila je popolnoma vse poljske pridelke. Še hujsi poraz je pa napravila v vinogradih, ki so letos posebno veliko obetali. Vsa mavrnsko gora je popolnoma uničena za letos. Posledice se bodo poznale tudi drugo leto. Česar ni pobrala toča, je izpodkopala voda. Stari ljudje še ne pomnijo take nesreče. Prizadete so zlasti vasi Dobljče, Grič, Vidoši, Jelševnik, Mavrlen in Stražni vrh. Tudi strela je pustila svoje posledice. V Loki je požgala 4 hiše z vsemi gospodarskimi poslopiji.

L. 1910. 8. apr. pop. ok. polu 3. ure padala je nekoliko toča med nalivom po Mali Plešivici in Dubravah proti Vinici. — 23. jun. po noči ob polu 10. uri nastal je hud vihar z nalivom, med katerim je padala tudi nekoliko toča po Adlešičih, Vrhovcih, Mali Plešivici in Selih, ki se je poznala posebno na trti in turšici, vendar ne prehudo. — 5. jul. padala je zopet toča nekoliko po Adlešičih, Purgi, Dolenjih in Bednju, ki pa je naredila k sreči

le malo škode. — V noči od 19. do 20. jul. pa je bil po noči ok. polu 11. ure silen vihar z nalivom in v več župnijah v Beli Krajini je pobila toča, kakor v semiški, metliški, podzemeljski, radoviški. V metliški je naredila največ škode v Drašičih, kjer je vse uničila. Silno škodo je napravila tudi po Hrvatskem, v Žumberku, Vivodini in proti Karlovcu, kjer je bila dve noči zaporedoma in sicer od 19. do 20. in od 20. do 21. in kjer je vse uničila od Modrušpotoka do Stativ. Tudi drugod po Kranjskem naredila je toča 19. silno škodo, kakor so pisali časopisi.

L. 1911. 18. maja pobila je toča pop. ok. polu 1. ure skoraj vso župnijo Radovico in zopet Drašiče v metliški župniji, kjer je uničila vse. Prišla je čez Gorjance. Onostran Gorjancev pa je pobila krško in leskovsko župnijo. — 29. jul. po noči naredila je toča nekoliko škode po vinogradih v Vel. Plešivici.

L. 1913. 9. jun. je začelo zvečer po silni vročini in občutljivi suši deževati in je padala po noči v Fučkovcih tudi nekoliko toča, ki pa ni napravila veliko škode. Bolj pa je pobila okoli Krasince v podzemeljski župniji. — 21. jun. zvečer ob 6. uri začela je padati med dežjem zopet nekoliko toča, ki ni naredila drugod skoraj nič škode, razun v Fučkovcih, kjer je vse pobila. Pobila je tudi v Dragoših podzemeljske župnije, in v Gribljah, posebno v Dolnjih, kjer so morali strni pokositi, pa tudi v Stankovcih lipniške župnije na Hrvatskem. — 16. jul. naredila je toča zopet nekaj škode po vinogradih v Vel. Plešivici. Padala je zvečer ok. 7. ure in k sreči med dežjem. Več škode pa je napravila v Metliki in njeni okolici, posebno zopet v Drašičih, in proti Podzemlju. Od 16. do 17. sept. je bila huda noč. Malo pred polnočjo je nastal hud vihar in je med silnim vetrom in ploho padala nekoliko tudi toča, ki pa pri nas ni napravila škode, pač pa nekoliko v Marindolu in še več, kakor so pravili, na Preloki. Tudi v dragatuški župniji je neki nekoliko pobila.

L. 1914. 5. sept. nastal je po hudi vročini in suši pop. ok. 5. ure vihar z velikim nalivom, med katerim je padala tudi nekoliko toča. Nekatera je bila debela kakor orehi. Večinoma ni napravila pri nas veliko škode, razun v Marindolu, kjer je vse pobelila, deloma pa tudi na Vrhovcih, Bednju in Pribincih in v Vel. Plešivici in nekaj tudi v Mali Plešivici, kjer je napravila nekaj škode na grozdju. Prav močno pa je padala, kakor so pravili, v Dubravah in Suhotincu, kjer je je bilo padlo neki za pedenj na debelo. — Tudi 13. sept. po noči ok. četrto 8. je padala med hudim dežjem nekoliko toča, a skoraj brez škode.

Velika svota denarja 154-0-22

se zamore naključiti vsakomur, ki postane naš naročnik. — Brezplačna pojasnila pošilja: Srečkovno zastopstvo 13, Ljubljana.

Naročajte „Dolenjske Novice!“

Zahvala

43

Za vse blage dokaze sočutja in tolažbe povodom bolezní in smrti našega ljubljenege soproga, oziroma predobrega očeta, gospoda

Viljem-a Bernard-a

hišnega posestnika in dimnikarskega mojstra

izrekamo tem potom prisrčno zahvalo. Osebito se lepo zahvaljujemo za časteče spremstvo dragega pokojnika k zadnjemu počitku. Vsem velečenim udeležencem pogreba skupaj in vsakemu posebej: Bog plačaj!

Novomesto, 26. julija 1915.

Žalujoča rodbina Bernard-ova.

45

Zahvala.

Za mnoge dokaze iskrenega sočutja, ki so nam došli povodom smrti našega iskreno ljubljenege in nepozabnega soproga ozir, očeta

Janeza Kušljana

izrekamo tem potom najiskrenejšo zahvalo. — Posebno pa se zahvaljujemo preč. duhovščini smiheljski, velečastitim Usmiljenim bratom in oo. franciškanom, g. županu Zurecu, vsem občinskim gg. odbornikom, občini smiheljski za podarjen venec, g. nadporočniku Hastreiterju, vojaštvu, meščanski gardi, požarni brambí, kakor tudi mnogobrojnemu občinstvu za spremstvo k večnemu počitku.

Kandija, 28. julija 1915.

Žalujoči ostali.

Naznanilo.

Slavnemu občinstvu iz mesta in okolice vljudno naznanjamo, da bodemo

dimnikarsko obrt

po našem pokojnem očetu g. V. Bernardu neizpremenjeno nadalje izvrševali ter se potrudili po svojih močeh, da bodemo zadovoljili naše dosedanje cenjene naročnike.

Prosimo tedaj za nadaljno dobrohotno naklonjenost ter se priporočujemo odličnim spoštovanjem

dediči po Viljem-u Bernard-u.

Novo mesto, 26. julija 1915.

44-3-1

Popolnoma varno naložen denar.

HRANILNICA in POSOJILNICA

za Kandijo in okolico, reg. zadr. z neom. zavezo

≡ v lastnem domu v Kandiji ≡

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

4 $\frac{1}{2}$ %

1-0-18

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.